 <p style="text-align: center;">POLITECHNIKA LUBELSKA WYDZIAŁ MECHANICZNY KATEDRA INŻYNIERII MATERIAŁOWEJ</p>	<p>Laboratorium Materiały Metaliczne II ĆWICZENIE Nr 2/N</p>
<p>Akceptował: Kierownik Katedry prof. dr hab. inż. A. Weroński</p>	<p>Opracowali: dr Hanna de Sas Stupnicka dr inż. Sławomir Szewczyk</p>

I. Temat ćwiczenia: **Struktury i właściwości stopów aluminium.**

II. Cel ćwiczenia: Przeprowadzenie identyfikacji struktury aluminium i jego stopów na podstawie obserwacji mikroskopowych. Poszukiwanie związków między budową strukturalną a właściwościami stopów.

III. Ważniejsze pytania kontrolne:

1. Klasyfikacja i sposób oznaczania aluminium i jego stopów.
2. Aluminium, struktura, właściwości, zastosowania.
3. Wpływ pierwiastków stopowych na właściwości aluminium.
4. Stopy aluminium: główne składniki stopowe, struktura, właściwości, zastosowania.
5. Stopy aluminium do obróbki plastycznej nieutwardzane wydzieleniowo: hydronalium, aluman - skład, budowa strukturalna, właściwości, zastosowania.
6. Stopy aluminium do obróbki plastycznej utwardzane wydzieleniowo: durale miedziowe, cynkowe, manganowe - skład, budowa strukturalna, właściwości, zastosowania.
7. Utwardzanie wydzieleniowe, powstawanie stref GP.
8. Stopy aluminium odlewnicze: siluminy - skład, budowa strukturalna, właściwości, zastosowania.
9. Stopy aluminium z litem: budowa strukturalna, właściwości, zastosowania.

IV. Literatura:

1. Przybyłowicz K.: Metaloznawstwo. WNT, Warszawa 2003.
2. Blicharski M.: Wstęp do inżynierii materiałowej. WNT, Warszawa 2006.
3. Praca zbiorowa pod red. A. Werońskiego: Ćwiczenia laboratoryjne z inżynierii materiałowej. Wyd. Politechniki Lubelskiej, Lublin 2002.
4. Dobrzański L. A.: Materiały inżynierskie i projektowanie materiałowe. Podstawy nauki o materiałach i metaloznawstwo. WNT, Warszawa 2006.
5. Sękowski K., Piaskowski J.: Atlas struktur znormalizowanych stopów odlewniczych. Wyd. Instytutu Odlewnictwa w Krakowie, Kraków 1990.

V. Przebieg ćwiczenia:

1. Materiały i urządzenia do badań

- 1.1. Komplet zgładów metalograficznych stopów aluminium
- 1.2. Mikroskop metalograficzny
- 1.3. Atlas struktur
- 1.4. Instrukcja obsługi mikroskopu.

2. Przebieg badań

Przed rozpoczęciem ćwiczenia student obowiązkowo **zapoznaje się z zaleceniami instrukcji BHP**. Prowadzący zajęcia sprawdza opanowanie wiadomości podanych w instrukcji BHP i znajomość problematyki badawczej. Po dopuszczeniu do wykonania ćwiczenia należy wykonać następujące czynności:

- 2.1. Włączyć oświetlenie mikroskopu i sprawdzić jego działanie. Dobrać odpowiednie powiększenia
- 2.2. Dokonać przeglądu struktur wszystkich zgładów metalograficznych znajdujących się w komplecie i przeprowadzić ich identyfikację na podstawie atlasu struktur
- 2.3. Scharakteryzować budowę strukturalną i właściwości stopów aluminium stosowanych w przemyśle lotniczym
- 2.4. Zamieścić w sprawozdaniu mikrostruktury stopów wskazane przez prowadzącego zajęcia.

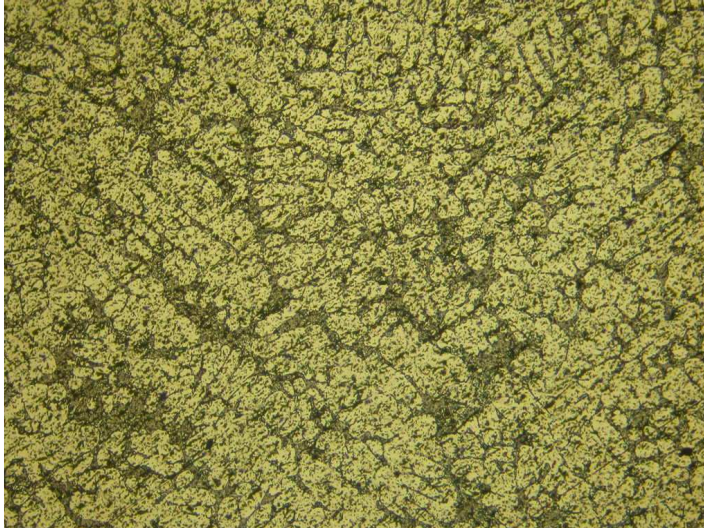
3. Opracowanie sprawozdania

Sprawozdanie z przeprowadzonych badań powinno zawierać:

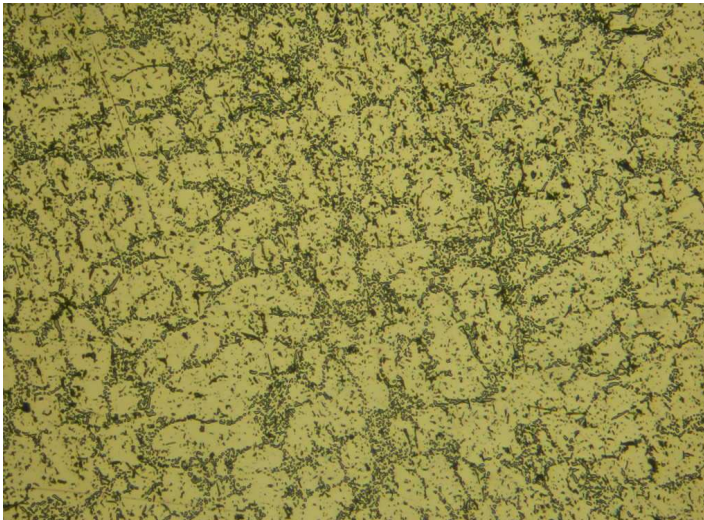
- 3.1. Cel badań, przedmiot badań, spis literatury
- 3.2. Sposób przygotowania próbek
- 3.3. Odczynniki do trawienia
- 3.4. Typ mikroskopu metalograficznego, rodzaj oświetlenia
- 3.5. Dobór powiększeń, powiększenie użyteczne
- 3.6. Rysunki obserwowanych mikrostruktur i ich opis
- 3.7. Wnioski dotyczące związków między budową strukturalną a właściwościami stopów aluminium z krzemem.

4. Materiały uzupełniające

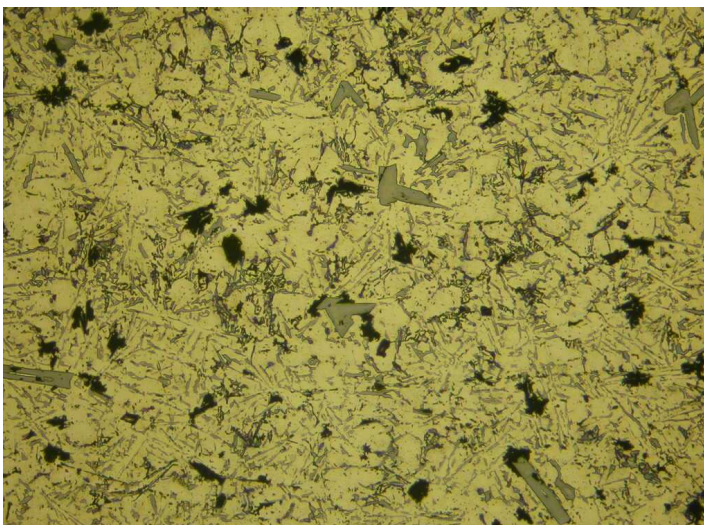
- 4.1. Atlas mikrostruktur stopów aluminium (rys. 2.1÷2.10)
- 4.2. Wzór protokołu badań mikroskopowych.

Rys. 2.1.
Struktura stopu aluminium
AK7, znak AlSi7Mg. Pomie-
dzy dendrytami roztworu α
(roztwór stały Si w Al) wy-
stępują drobnoziarniste wy-
dzielenia eutektyki $\alpha + \beta$.
Trawiono 1% roztworem HF.
Pow. 50x

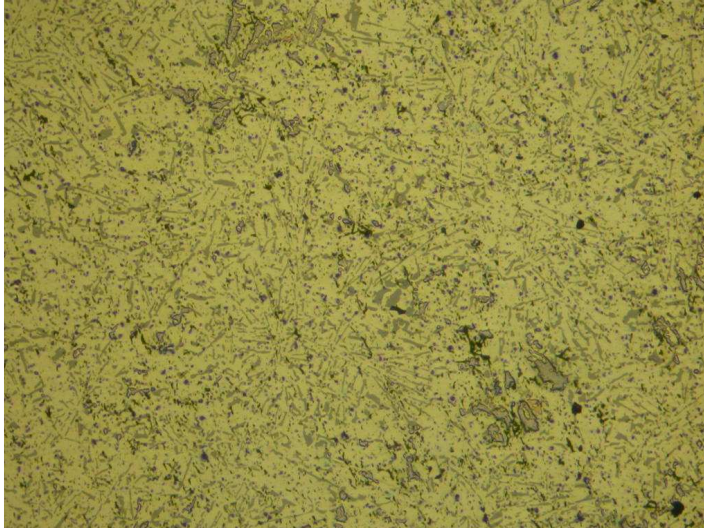

Rys. 2.2
Struktura stopu aluminium
AK7, znak AlSi7Mg, po ob-
róbce cieplnej: przesycanie
540⁰C, 12h, sztuczne starze-
nie 200⁰ C, 10h. Widoczna
drobnoziarnista eutektyka
 $\alpha + \beta$.
Trawiono 1% roztworem HF.
Pow. 50x

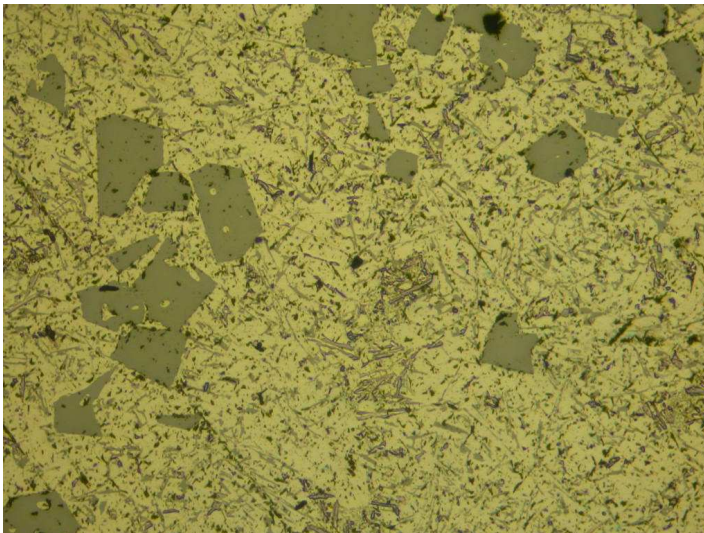

Rys. 2.3.
Stop aluminium AK12, znak
AlSi12Cu1Ni1Mg. Na tle
roztworu stałego α (Si w Al)
występuje gruboziarnista,
iglasta eutektyka $\alpha + \beta$, oraz
nieliczne wydzielania krzemu
pierwotnego.
Trawiono 1% roztworem HF.
Pow. 50x

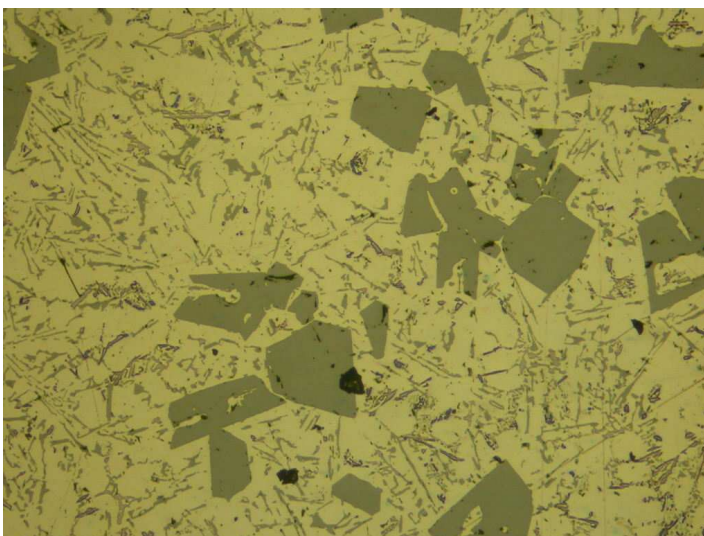

Rys. 2.4.
Stop aluminium AK12, znak
AlSi12Cu1Ni1Mg, po obróbk-
ce cieplnej: przesycaniu
515⁰C, 6h i starzeniu 170⁰C,
16h. Sferoidyzacji uległa eu-
tektyka i wydzielienia krzemu
pierwotnego.
Trawiono 1% roztworem HF.
Pow. 50x

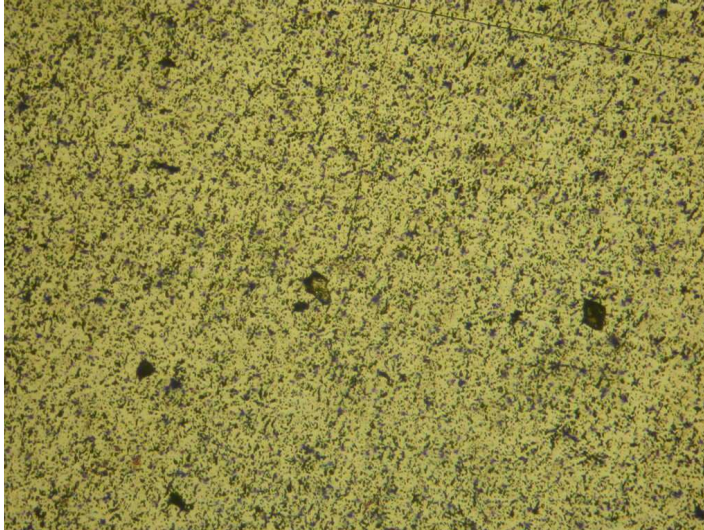

Rys. 2.5.
Struktura stopu aluminium
AK20, znak AlSi21CuNi.
Na tle eutektyki $\alpha + \beta$ i roz-
tworu stałego α , występują
charakterystyczne gruboziar-
niste wydzielienia krzemu
pierwotnego.
Trawiono 1% roztworem HF.
Pow. 63x

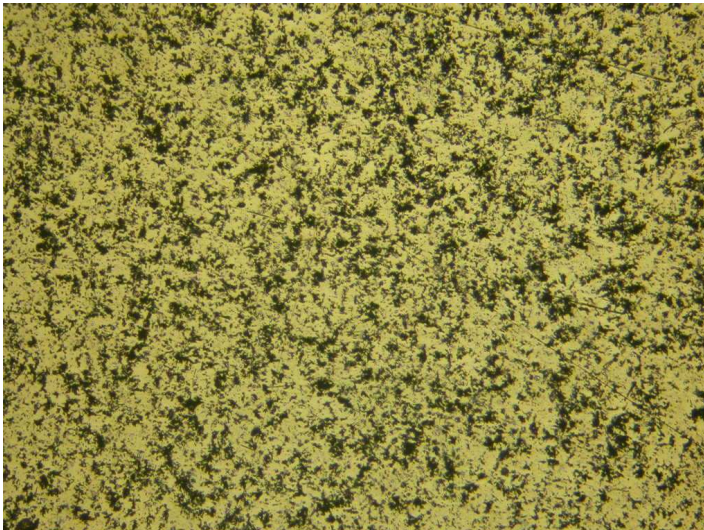

Rys. 2.6.
Struktura stopu aluminium
AK20, znak AlSi21CuNi,
po obróbkcie cieplnej: przesyc-
caniu 510⁰C, 3,5h i starzeniu
240⁰C, 5h. Sferoidyzacji ule-
gła eutektyka $\alpha + \beta$.
Trawiono 1% roztworem HF.
Pow. 63x

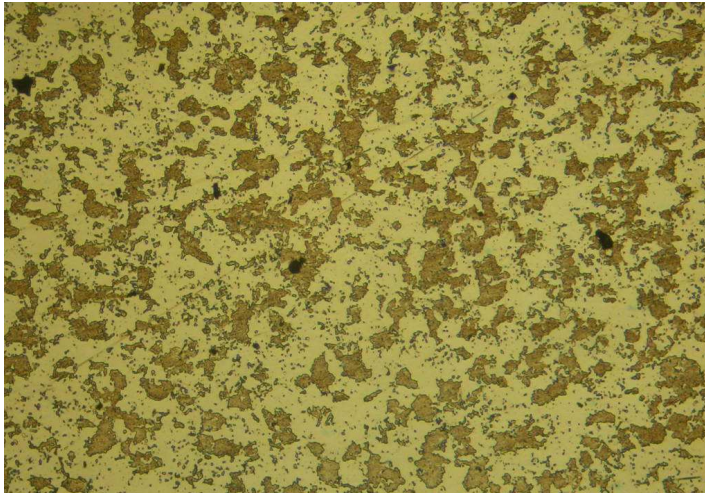
Rys. 2.7.
Struktura stopu aluminium PA2 (hydronalium), znak AlMg2, w stanie wyżarzonym. Wydzielenia fazy międzymetalicznej Al_3Mg_2 w roztworze stałym α .
Trawiono 1% roztworem HF.
Pow. 63x

Rys. 2.8.
Struktura stopu aluminium PA6, znak AlCu4MgSi, po utwardzaniu wydzieleniowym. Widoczne wydzielenia faz międzymetalicznych Al_2Cu i Mg_2Si oraz drobne wydzielenia Al_6Mn i Al_3Mg_2 w roztworze stałym α .
Trawiono 1% roztworem HF.
Pow. 50x

Rys. 2.9.
Struktura stopu aluminium PA31, znak AlCu2SiMgMn. Wydzielenia faz Al_2Cu , Mg_2Si , Al_6Mn w roztworze stałym α .
Trawiono 1% roztworem HF.
Pow. 63x

Rys. 2.10.
Struktura stopu aluminium
PA33, znak AlCu4SiMg.
Duże kryształy roztworu sta-
łego bogatego w Al, oraz
ciemne wydzielania faz międ-
zymetalicznych Al_2Cu ,
 Mg_2Si , Al_2CuMg .
Trawiono 1% roztworem HF.
Pow. 63x